

Begäran om granskning av huruvida regeringen iakttagit beredningskravet

Regeringen har i proposition 2014/15:15 Upphävande av kravet på vårdvalssystem i primärvården lagt förslag som berör åliggande för kommuner och landsting.

Enligt Regeringsformen 8 kap. 21 § ska yttrande från Lagrådet inhämtas av regeringen innan Riksdagen beslutar om bl.a. åligganden för kommuner och landsting eller upphävande av sådana åligganden. Detta gäller dock inte, om Lagrådets granskning skulle sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet eller skulle fördröja lagstiftningsfrågans behandling så att avsevärt men uppkommer.

I propositionen menar regeringen att lagrådets granskning skulle sakna betydelse. Förslaget bygger på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Vänsterpartiet och är en del av den uppgörelse som ligger till grund för att regeringen ska få stöd från Vänsterpartiet för sin budget. Förslaget i sig har dock enligt regeringen ingen budgetpåverkan. Ikraftträdande föreslås till den 1 januari 2015.

Den av regeringen valda tidpunkten för ikraftträdande har gjort att den normala beredningsprocessen som föregår den här typen av förslag har frångåtts och i vissa fall helt lämnats åt sidan. En promemoria med förslagen presenterades den 10 oktober 2014. Ett fåtal remissinstanser bereddes utrymme att delta på ett remissmöte den 30 oktober. Ytterligare remissinstanser har sedermera lämnat skriftliga remissyttranden.

I protokoll från remissmötet samt i propositionens sammanställning av remissvaren framgår alvarlig kritik mot regeringens beredning och underlaget för beslut. I propositionen skriver regeringen "En majoritet av remissinstanserna, bl.a. Myndigheten för vårdanalys (Vårdanalys), flera landsting, Sveriges läkarförbund och företrädare för vårdföretagen, avstyrker förslaget. Flera remissinstanser, t.ex. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Hallands läns landsting och Almega menar att förslaget kommer att påverka patienternas valmöjligheter på ett negativt sätt. Sveriges Pensionärsförbund anser att förslaget kan få oönskade följder, särskilt för äldre patienters möjligheter att få sina individuella vårdbehov tillgodosedda. Ett avskaffat vårdval skulle även riskera att många äldre inte själva får välja sina vårdkontakter. Det finns även, enligt förbundet, en risk att det blir färre vårdcentraler i landet och då riskeras tillgängligheten. Vårdförbundet anser att en stark ställning och valfrihet för patienter borde vara viktigare att upprätthålla än att ta bort den begränsade inskränkning i det kommunala självstyret som vårdvalet innebär. Vårdföretagarna menar att flertalet studier visar på att vårdvalet inte har inneburit några undanträngningseffekter eller ett mer ojämnt vårdutnyttjande. Några remissinstanser, bl.a. Svenskt Näringsliv, Vårdföretagarna och Almega menar att ojämlikheterna i tillgången till vård mellan patienter i olika landsting riskerar att förstärkas ytterligare. Sveriges läkarförbund menar att förslaget sänder negativa men även otydliga signaler om organisatoriska förändringar i primärvården, vilket i sin tur skapar oro och osäkerhet bland medarbetare och vårdgivare om vad som gäller på sikt. Företagarna menar att förslaget urholkar förutsättningarna för småföretag att på stabil grund kunna bedriva sin verksamhet och det kommer att skapa stor oro och försvåra investeringar och utvecklingsmöjligheter. Svenska Vård menar att utförare som valt att utveckla

primärvårdsverk- samheter nu känner att deras långsiktiga villkor kommer att bli väsentligt mindre säkra och långsiktiga. Vårdföretagarna, Fysioterapeuterna, Sveriges Pensionärsförbund m.fl. remissinstanser framhåller problem med att upphandla vård enligt LOU, bl.a. att det riskerar kontinuiteten och missgynnar små företag. Konkurrensverket påpekar att det är viktigt att de landsting som eventuellt slutar att tillämpa LOV får vägledning och stöd i det arbetet samt att beslut föregås av en konsekvensanalys. Dalarna läns landsting menar att lagförslagets ordalydelse inte överensstämmer med det faktum att samtliga landsting redan har vårdvalssystem enligt nuvarande lagstiftning."

Regeringen bär ett mycket stort ansvar om den forcerade beredningen leder till problem i den praktiska hanteringen efter ikraftträdandet vid årsskiftet, något som i slutänden drabbar enskilda personer. Dagligen besöker i snitt 48000 patienter en privat vårdgivare för vilka villkoren i och med lagförslaget är mycket ovissa.

Enligt RF 8 kap. 21 § Yttrande från Lagrådet inhämtas av regeringen eller, enligt vad som närmare anges i riksdagsordningen, av ett riksdagsutskott.

Ett yttrande ska inhämtas innan riksdagen beslutar

1. grundlag om tryckfriheten eller om motsvarande frihet att yttra sig i ljudradio, television och vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt tekniska upptagningar,
2. lag om begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar,
3. lag som avses i 2 kap. 14–16 §§, 20 § eller 25 §,
4. lag om behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad,
5. lag om kommunal beskattning eller lag som innebär åligganden för kommunerna,
6. lag som avses i 2 § första stycket 1 eller 2 eller lag som avses i 11 eller 12 kap., eller
7. lag som ändrar eller upphäver en lag enligt 1–6.

Bestämmelserna i andra stycket gäller dock inte, om Lagrådets granskning skulle sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet eller skulle fördröja lagstiftningsfrågans behandling så att avsevärt men uppkommer. Föreslår regeringen att riksdagen ska meddela lag i något av de ämnen som avses i andra stycket och har Lagrådets yttrande dessförinnan inte inhämtats, ska regeringen samtidigt redovisa skälen för detta för riksdagen. Att Lagrådet inte har hört över ett lagförslag utgör aldrig hinder mot att lagen tillämpas. Lag (2010:1408).

Den kraftiga kritiken från remissinstanserna om att lagförslaget saknar konsekvensanalys och patientperspektiv talar för att frågan har en sådan beskaffenhet att lagrådets yttrande skulle ha inhämtats av regeringen. Det finns inte heller något som talar för att avsevärt men skulle uppkomma av ett senare ikraftträdande och därmed inte skäl för regeringen att av denna orsak underlåta att inhämta lagrådets yttrande.

Regeringen har heller inte angett eller redovisat sådana skäl.

Jag begär därför att Konstitutionsutskottet granskar om statsrådet Gabriel Wikström borde ha inhämtat yttrande från Lagrådet innan propositionen lades, enligt Regeringsformen 8 kap. 21§.

Emma Henriksson, ordförande i Riksdagens socialutskott (KD)